

UiO : **Pedagogisk forskningsinstitutt**
Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Årsrapport
Fagområdet for
universitetspedagogikk
(FUP)

2010

Oppsummering

En sentral sak for Fagområdet for universitetspedagogikk (FUP) har i løpet av 2010 vært diskusjonen omkring FUPs mandat og oppgaver. Dekan ved UV fakultetet oppnevnte våren 2010 et utvalg med oppgave å gi råd og forslag for FUPs videre utvikling, både hva gjelder mandat, oppgaver og finansiering. I skrivende stund er utvalgets rapport oversendt oppdragsgiver.

For FUP har et viktig moment i diskusjonen vært en vedvarende ustabil bemanningssituasjon, noe som også er fremhevet i de siste årsrapportene. Vi har imidlertid håp om at denne situasjonen skal bedre seg i løpet av 2011. En sentral person i FUPs utvikling og virksomhet, Kirsten Hofgaard Lycke, fyllte 70 år i november og gikk av. To nye vikarer kom på plass høsten 2010, universitetslektor Thomas de Lange og professor Bjørn Stensaker, og begge har raskt markert seg som viktige ressurser for FUP. Vi er også svært glade for at UiOs ledelse bestemte seg for å videreføre et prosjekt rettet mot utvikling av pedagogisk kompetanse for midlertidig tilsatte, med spesielt fokus på stipendiater, postdocer og andre seminarledere. Dette innebærer også at vi er i stand til å beholde universitetslektor Cecilie Enqvist-Jensen på dette viktige prosjektet.

Som en følge av den ustabile bemanningssituasjonen var FUP i 2010 nødt til å redusere aktivitetsnivået noe. Dette medførte blant annet at vi måtte avlyse det såkalte Felleskurset for fast tilsatte våren 2010. Vi beklager denne situasjonen, og har forsøkt å kompensere noe ved å utvide opptaksrammen for tilsvarende kurs våren 2011.

Den øvrige virksomheten knyttet til gjennomføring av kursmoduler og konsulentvirksomhet har ikke vært redusert på tilsvarende måte, selv om FUP i mindre grad enn tidligere har vært i stand til å følge opp alle forespørsler og å selv ta initiativer. Imidlertid har gruppen vært involvert i flere store prosjekter, som for eksempel implementering av Kvalifikasjonsrammeverket og et omfattende opplegg for kursing av instruktørtannleger ved Odontologisk fakultet. Videre har medlemmer i gruppen deltatt i en rekke utvalg og råd, både ved UiO og ved relevante eksterne institusjoner.

FUP har i løpet av 2010 også avsluttet en omfattende omlegging av rutiner i forbindelse med at en ny deltakerdatabase har blitt etablert. I forbindelse med omlegging til nye websider er det også etablert nye og mer brukervennlige påmeldingsrutiner.

Avslutningsvis vil vi gjerne nevne at Kirsten Hofgaard Lycke i 2010 mottok prisen "The Spirit of ICED" fra the International Consortium for Educational Development in Higher Education, som den andre personen i organisasjonens historie. Hun ble tildelt denne prisen for sitt arbeide i organisasjonen, og for hennes innsats innen forskning, undervisning og veiledning på det universitetspedagogiske området.

Mandat

Fagområdet for universitetspedagogikk skal på forskningsmessig grunnlag arbeide for

- å gi vitenskapelig ansatte ved Universitetet i Oslo pedagogisk basiskompetanse
- å styrke studieplaner, studiekvalitet, undervisning og læringsmiljø sett i lys av nye krav og forventninger til Universitetet i Oslo som utdanningsinstitusjon
- å styrke forskning og praktisk pedagogisk innsikt innenfor feltet høyere utdanning og universitetspedagogikk

Organisering

Ansatte ved Pedagogisk forskningsinstitutt (PFI) har drevet kurs i universitetspedagogikk siden 1960-årene. Fra 1970-tallet har de kursansvarlige også hatt oppgaver relatert til utvikling av studier og studiekvalitet ved UiO, og i 1987 ble to stillinger øremerket for disse formål. I 1993 opprettet Kollegiet to nye vitenskapelige stillinger med tanke på å styrke både kursvirksomheten og å utvikle studiekvaliteten ved UiO. I 2002 vedtok Kollegiet å opprette ytterligere to vitenskapelige stillinger med tanke på oppfølging av Kvalitetsreformen og styrking av UiO's strategi for fleksibel læring. En av disse stillingene ble besatt i oktober 2003 og den andre stillingen i april 2004.

Fagområdet er ikke en egen organisatorisk enhet, men en integrert del av Pedagogisk forskningsinstitutt. Gruppen har imidlertid et eget mandat for virksomheten og det avsettes egne midler til drift fra UiO sentralt. Fagområdet har valgt koordinator, et verv som går på omgang. Koordinatorer for 2010 har vært Helge Strømsø.

Bemanning 2010

Faste vitenskapelige stillinger:

- Professor Kirsten Hofgaard Lycke (full stilling)
- Professor Helge Ivar Strømsø (full stilling)
- Professor Eevi Beck (halv stilling)
- Førsteamanuensis Arne Skodvin (full stilling V2010, forskningsfri H2010)
- Førsteamanuensis Tone Dyrdal Solbrekke (tilsatt 1. aug. 2010, permisjon fra 1.aug. 2010)

Andre stillinger:

- Stipendiat Monika Kvernenes
- Universitetslektor Cecilie Enquist-Jensen (prosjekt-engasjement)
- Universitetslektor Thomas de Lange (vikariat fra 1. aug. 2010)
- Førsteamanuensis Tone Dyrdal Solbrekke (25% vikariat til 1. aug. 2010)
- Professor Bjørn Stensaker (vikariat fra 1. nov. 2010)
- Post doc Line Wittek (til 1.nov. 2010)
- Gunnar Handal (professor emeritus)
- Førstekonsulent Camilla Bakke / Emil Trygve Hasle (25% stilling FUP)
- Konsulent Paola Løvland (25% stilling FUP)

Bemanningssituasjonen har vært ustabil ved FUP gjennom flere år. Dette beror delvis på avvikling av permisjoner, frikjøp og sykdom, men også på at utlysninger av stillinger har vært uavklart i perioder. I 2010 ble Solbrekke tilsatt i fast stilling, men hun gikk umiddelbart ut i permisjon for å fungere som prosjektleder for lektorprogrammet. Stillingen etter Kirsten H. Lycke ble utlyst høsten 2010 og det er vårt håp at den blir besatt i 2011.

FUP har normalt benyttet timelærere fra andre fakulteter i enkelte av kursene, både for å hente frem gode eksempler på undervisningspraksis og for å bedre forankre kursene i virksomheten ved fakultetene. På grunn av de nye reglene for avlønning av lærere fra andre enheter ved UiO, har denne praksisen blitt problematisk. Vi håper å kunne videreføre en slik praksis, men vi vil i større grad være avhengig av velvilje fra de aktuelle lærerne og de enhetene de tilhører.

Program for pedagogisk kompetanseutvikling

Fagområdet tilbyr kurs i tråd med UiO's krav om 'pedagogisk basiskompetanse'. Programmet for pedagogisk kompetanseutvikling er totalt på 100 timer. En *fellesdel* (50 timer) tilbys hvert semester og er obligatorisk for alle. De øvrige kursene (50 timer) kan settes sammen av valgfrie *moduler* á 25 eller 12 timer med noe forskjellig tilbud vår og høst. Flere av modulene er utviklet i samarbeid med fagmiljøer ved ulike fakulteter (f.eks. Med, Odont, MatNat, UB)

Fagområdet har først og fremst ansvar for å gi tilbud om pedagogisk basiskompetanse til fast vitenskapelig ansatte ved UiO. Interessen for tilbudet har imidlertid vært økende også blant midlertidig ansatte. Fra og med høsten 2007 har det ved hjelp av tilføring av ekstra midler regelmessig vært gjennomført egne fellesdeler for midlertidig tilsatte (stipendiater/post.doc.) fra alle fakulteter (se Tabell 2).

Fellesdelen

I 2010 ble det gjennomført en fellesdel for faste vitenskapelig ansatte (V 2010) og to fellesdeler for midlertidig tilsatte (stipendiater/ post.doc., V og H 2010).

Tabell 1 gir oversikt over antall fullførte deltakere på fellesdelen for fast vitenskapelig ansatte i perioden 2003-2010 og tabell 2 oversikt over antall fullførte deltakere på fellesdelen for midlertidig vitenskapelig ansatte i perioden 2003-2010

Tabell 1 Fullføring på Fellesdelen 2003-2010. Fast vitenskapelig ansatte.

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Vår	23	28	26	28	23	25	22	21
Høst	30	35	27	24	23	20	13	-
Totalt	53	63	53	52	46	45	35	21

Tabell 2 Fullføring på Fellesdelen 2003-2010. Midlertidig vitenskapelig ansatte.

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Vår	10	34	15		27	19	31	21
Høst	-	-	22	23	20	22	26	17
Totalt	10	34	37	23	47	41	57	38

59 personer fullførte fellesdelskursene i 2010, herav 21 på kurset for fast vitenskapelig ansatte og 38 på kurs for stipendiater og andre midlertidig ansatte. Dette tallet er noe lavere enn forrige år, primært fordi FUP ikke hadde kapasitet til å gjennomføre fellesdelen for fast vitenskapelig tilsatte høsten 2010.

Valgfrie moduler

I 2010 ble det gjennomført 11 valgfrie moduler. Tabell 3 viser deltakelse på de ulike modulene i perioden 2006 - 2010.

Tabell 3. Valgfrie moduler. Deltakelse 2006 - 2010

Modul	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Store moduler:</i>					
Case, prosjekt og PBL	15	11	12	10	8
IKT i undervisning og læring	20	8	23	Utgår	Utgår
Vurdering og eksamen	8	8	-	10	20
Undervisning MN-fag	9	12	7	-	5
Vitenskapelig veiledning	44	37	44	71	49
<i>Små moduler:</i>					
Forelesningen	28	28	41	35	40
Vurdering av kvalitet	15	15	5	-	-
Læring og læringsmiljø	10	5	15	10	10
Læringsfremmende skriving	11	6	12	11	14
PBL-veiledning	47	21	37	30	28
Visualisering	12	16	18	17	-
Informasjonskompetanse og læring (sammen med UB)				23	-
Totalt	219	167	214	217	174

I alt var det 174 deltakere som gjennomførte modulene i 2010 mot 217 året før. Antall deltakere er noe lavere enn i 2009. Vi antar at denne moderate nedgangen har sammenheng med at fellesdelen for fast vitenskapelige tilsatte ikke ble gjennomført høsten 2010. Deltakelse på fellesdelen medfører normalt at en del deltakere også tar noen valgfrie moduler i samme semester. FUP ønsker i enda større grad å samarbeide med fakultetene om gjennomføring av utvalgte moduler. For 2010 var det et slikt samarbeid med MN på modulen "Undervisning i MN-fag" og med MED/OD på modulen "PBL-veiledning". Det er et mål å videreutvikle denne type samarbeidsmoduler for å styrke det fagdidaktiske elementet i kursene. Samtidig ønsker FUP også å kunne tilby et utvalg tverrfakultære kurs, da vi har erfart at deltakerne også har utbytte av å dele erfaring på tvers av de faglige grensene.

Andre kursaktiviteter

Kurs, seminarer og fagdager som er arrangert i samarbeid med andre enheter ved UiO kan også godkjennes som en del av pedagogisk basiskompetanse. Slike kurs blir nærmere omtalt under avsnittet "Konsulentvirksomhet", men vi vil her kort nevne at FUP har vært ansvarlig for eller hatt medansvar for kurs på Det juridiske fakultet, Odontologisk fakultet, Det humanistiske fakultet, samt flere opplegg for seminarledere ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Pedagogisk basiskompetanse

Tabell 4 gir oversikt over gjennomføring og oppnådd pedagogisk basiskompetanse gjennom deltakelse i FUPs program fra 2004 til 2010 etter fakultet. Tabell 5 gir oversikt over oppnådd basiskompetanse etter stilling og tabell 6 etter kjønn for perioden 2006 – 2010.

Tabell 4. Pedagogisk basiskompetanse etter fakultet. 2004-2010.

Fakultet/ År	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Totalt
HF	11	13	20	17	22	14	17	114
JUS	3	4	-	2	7	3	-	19
MN	17	20	21	15	12	3	10	98
MED	13	21	24	15	17	9	14	113
OD	7	7	5	-	3	2	6	30
SV	17	6	7	8	4	6	8	56
TF	-	-	-	-	3	2	3	8
UV	-	2	-	-	2		-	4
Andre*	1	2	3	1	2	1	1	11
Totalt	69	75	80	58	72	40	59	453

* Andre: Sentre, Museer, Administrasjon, UB og UNIRAND.

Tabell 5 Pedagogisk basiskompetanse etter stilling. 2006-2010

År	Prof	Prof II	1. Aman.	Aman II	Stip/ Post doc	Andre *)	Totalt
2006	13	14	20	0	19	14	80
2007	6	9	16	4	16	9	60
2008	12	9	18	1	29	3	72
2009	5	1	3	-	25	6	40
2010	6	4	11	3	29	6	59
Totalt							

*) Andre: Sentre, Museer, Administrasjon, UB og UNIRAND.

Tabell 6 Pedagogisk basiskompetanse etter kjønn. 2006-2010.

År	Kvinner	Menn	Totalt
2006	33	47	80
2007	23	37	60
2008	31	41	72
2009	19	21	40
2010	36	23	59
Totalt	142	169	311

59 personer har oppnådd pedagogisk basiskompetanse etter gjennomføring av universitetspedagogiske kurs i 2010. Dette er en oppgang i forhold til 2009.

Utvikling av tilbud til stipendiater og seminarledere

Fagområdet fikk bevilget midler til et treårig engasjement (fom høst 2007) for å utvikle egne kurstilbud for stipendiater og post.doc.stipendiater, samt for seminarledere. Dette arbeidet er nå utvidet med fem ekstra år. Fellesdelen for stipendiater er nå prøvet ut med nye arbeidsmåter utviklet spesielt for denne gruppen. I 2010 ble det gjennomført to fellesdeler for stipendiater fra alle fakulteter (se over) og det ble gjennomført til sammen seks seminarlederkurs for masterstudenter ved Humanistisk fakultet, Samfunnsvitenskapelig fakultet og Utdanningsvitenskapelig fakultet. En underveisrapport fra prosjektet ble ferdigstilt våren 2009, og vurderingene av tilbudet har i all hovedsak vært positive.

Kvalitetssikring

Alle kurs blir evaluert av deltakerne. Evalueringene, fremmøte og frafall gjøres til gjenstand for drøfting i FUP. Tilbud rettet mot spesielle pedagogiske utfordringer ved ulike fakulteter blir utviklet i samarbeid med vitenskapelig ansatte ved disse fakultetene. Vitenskapelig ansatte fra ulike fagmiljøer bidrar til utvikling og gjennomføring av kurstilbud. Deltakernes vurderinger av kursene har vært gjennomgående positive i 2010.

Konsulentvirksomheten

Konsulentvirksomheten er rettet mot utvikling av studieplaner, undervisning, vurdering og læringsmiljø. Fagområdet bidrar som konsulenter ved slik virksomhet på ulike måter og i ulikt omfang. Det kan innbefatte aktiviteter som egne kurs for fagmiljøer, innlegg på seminarer, deltakelse i utviklings- og/eller revisjonsprosesser, drøfting av evalueringsopplegg, samt kortere samtaler og mail-utveksling om begrensede spørsmål knyttet til undervisningsvirksomhet. I tillegg søker vi å regelmessig gjennomføre møter med studieledelsen ved de fleste fakultetene med hensikt på å drøfte både Fagområdets program for pedagogisk basiskompetanse, tiltak i forlengelse av Kvalitetsreformen og krav til kvalitetssikring av utdanningstilbudet ved UiO.

Kontinuiteten i konsulentvirksomheten ivaretas ved at ansvaret for kontakten med fakultetene blir fordelt mellom Fagområdets ansatte. Variasjon i de ansattes kompetanse og tilsetningsforhold tilsier likevel noe overlapping og at det arbeides på tvers av fakultetene. Fakultetskontakter i 2010 har vært:

HF: Arne Skodvin
 SV: Line Wittek og Kirsten Hofgaard Lycke
 MN: Helge Strømsø
 JUS: Tone Dyrdal Solbrekke og Helge Strømsø
 MED: Kirsten Hofgaard Lycke
 OD: Kirsten Hofgaard Lycke
 TF: Line Wittek og Gunnar Handal
 UV: Arne Skodvin og Thomas de Lange

Konsulentvirksomheten i 2010 har blant annet omfattet:

- FUP har hatt to medlemmer i UiOs arbeidsgruppe for implementering av Kvalifikasjonsrammeverket, der disse har hatt et vesentlig ansvar for å utforme en veiledning. FUP har også vært i direkte kontakt med fakulteter og institutter om hvordan Kvalifikasjonsrammeverket kan tas i bruk ved UiO.
- Odontologisk fakultet har i 2010 satt i gang et omfattende opplegg for kursing av midlertidig tilsatte instruktørtannleger for å heve kvaliteten på klinikkundervisningen. FUP har vært med i hele planleggingsfasen og er også sterkt involvert i kurstilbudet som startet opp høsten 2010.
- FUP har i samarbeid med juridisk fakultet gjennomført kurs i forskningsveiledning for fast tilsatte lærere ved fakultetet.
- I samarbeid med IFIKK har det vært gjennomført kurs i vitenskapelig veiledning for instituttets fast tilsatte lærere.
- Ved SV fakultetet har FUP vært med i planlegging og gjennomføring av et pilotprosjekt for faddere. Opplegget har i tillegg til den sosiale funksjonen fadderordningen normalt har, også fokusert på fadderens rolle som rådgiver og rollemodell i studiespørsmål.

Fagområdets nettinformasjon

FUP har i løpet av 2010 revidert og lagt om nettsidene i tråd med UiO's nye webprofil. I tillegg til elektronisk påmelding innebærer dette bl.a. at UiO-ansatte nå kan sjekke egne påmeldinger og fullføringer på nett. Vi arbeider også med å gjøre nettsidene enda lettere tilgjengelig for ansatte ved UiO.

Kvalitetssikring og kvalitetsutvikling ved UiO

Et hovedanliggende for Fagområdet er å styrke UiO som utdanningsinstitusjon, men også å medvirke til utviklingen innenfor høyere utdanning generelt. Deltakelse i interne og eksterne råd, utvalg og komiteer er viktig i dette arbeidet.

Ansatte ved Fagområdet har i 2010 vært representert i Studieutvalget ved UV-fakultetet og UiO's Studiekomite sentralt.

Fagområdet samarbeider med Studieavdelingen (STA) ved UiO på flere områder og har semestervise møter med representanter fra avdelingen.

Fagområdet har medvirket til nasjonal utvikling av universitets- og høgskolepedagogikk gjennom å arrangere eller bidra til årlige nettverksmøter for slike enheter i norsk høyere utdanning. På et møte i Bergen i januar 2008 ble det etablert et interimsstyre for Norsk Forum for Universitets- og Høgskolepedagogikk. Denne organisasjonen skal videreføre arbeidet med det elektroniske nettverket PEDNETT (drevet av FUP) og de årlige konferansene. Fagområdet er representert i det interimsstyret som er i dialog med Universitets- og Høgskolerådet med tanke på en formell tilknytning. Dette arbeidet videreføres i 2011.

Forskning og faglig utviklingsarbeid:

De vitenskapelige ansatte ved Fagområdet deltar i flere forskningsprosjekter, nasjonalt og internasjonalt. Fagområdets vitenskapelige ansatte har i hovedsak hatt forskningsaktiviteten knyttet til forskningsgruppen Learning Environments in Higher Education (LEHE). På slutten av 2010 ble flere miljøer som forsker på høyere utdanning slått sammen til den nye forskningsgruppen Higher Education: Institutional dynamics and Knowledge Cultures (HEIK). Tilsatte ved FUP har nå de fleste forskningsaktiviteter knyttet til denne gruppen. Mer informasjon om HEIK er tilgjengelig på gruppens hjemmeside: <http://www.uv.uio.no/forskning/grupper/heik/index.html>

Vi vil her trekke frem noen eksempler på prosjekter medlemmer i FUP har jobbet med i 2010:

- Skodvin er medredaktør for bokprosjektet "Forelesningens kunst" som lanseres i forbindelse med UiOs jubileum. Han har også, sammen med Gunnar Handal, vært medlem av arbeidsgruppe for implementering av kvalifikasjonsrammeverket ved UiO (oppnevnt av Studiekomiteen).
- Enquist-Jensen og Kvernenes har arbeidet med et prosjekt der de søker å kartlegge unge akademikers erfaringer med og oppfatninger av undervisning.
- Beck har samlet data om læreres og studenters refleksjoner rundt integrering av teori og praksis, inkludert bruk av verktøy i praksisundervisningen.
- Lycke arbeider med studier av unge akademikers læringsmiljø og identitetsutvikling, og av utvikling og vurdering av kvalitet i høyere utdanning.
- Handal (sammen med kolleger ved FUP) forsker på innføring av det europeiske kvalifikasjonsrammeverket i Norge og ved UiO.
- De Lange har i 2010 startet opp et prosjekt om læreres bruk av wiki ved UiO.
- Strømsø har vært involvert i flere prosjekter om hvordan studenter lærer om naturvitenskapelige tema gjennom å arbeide med flere, delvis motstridende kilder.

- Stensaker har sett nærmere på samspillet mellom ledelse og kvalitetsarbeid, og har (med Halina Pratasavitskaya) publisert artikkelen "Quality Management in Higher Education".
- Solbrekke har vært involvert i flere prosjekt som omhandler styring av og innhold i høyere utdanning med tanke på studentenes læring.

Fagområdet ivaretar også universitets- og høgskolepedagogikk gjennom medvirkning i tidsskriftarbeid:

Redaksjonskomite *UNIPED* (Strømsø),

Redaktør for *Norsk Pedagogisk Tidsskrift* (Solbrekke)

Redaksjonskomite *IJAD* (Handal)

Redaksjonsråd *Teachers and Teaching. Theory and Practice* (Handal)

Kasserer i Nordisk Forening for Pedagogisk Forskning (Solbrekke)

Redaktør for *Tertiary Education and Management* (Stensaker)

Redaktør for *Quality in Higher Education* (Stensaker)

Ansatte ved Fagområdet er veiledere for stipendiater og mastergradsstudenter på egne forskningsfelt, og har i 2010 medvirket ved interne og eksterne bedømmelseskomiteer for mastergrad, som referees for nasjonale/internasjonale tidsskrifter og konferanser, og som opponenter ved doktordisputaser.

Internasjonal medvirkning

Medlemmer av Fagområdet har også i 2010 medvirket i en flere internasjonale nettverk.

Blant disse kan nevnes:

- ICED (International Consortium for Educational Development). (Lycke)
- Network for enhancing teaching and learning in research intensive environments (Strømsø)
- The Danish Council for Strategic Research Peer Review College (Lycke)
- The Karolinska Institute Committee for the International Prize for Research in Medical Education (Lycke)
- Review panel for Review of The Karolinska Institute's Medical Program (Lycke)
- Advisory Board for ESU prosjekt Student Centered Learning (Lycke)
- Network on Multiple Documents Comprehension (Strømsø)
- Medlem i styringsgruppe for The European Quality Assurance Forum (Stensaker)

Avslutning

Fagområdet avventer nå i spenning resultatene fra det utvalgsarbeidet som ble gjennomført i 2010 vedrørende FUPs oppgaver og mandat. Vi ønsker å kunne fortsette en strategi som tar sikte på å involvere de ulike fakultetene mer direkte i programvirksomheten. Vår strategi har vært å forankre mer av arbeidet i behov og ønsker ved enhetene, og vi opplever også at dette blir vektlagt i utvalgets arbeid. FUP tar også sikte på å involvere seg i UiOs satsning på studiekvalitet i 2011 og vil vektlegge å følge opp UiOs strategiplan. I tråd med dette vil vi våren 2011 sette opp et nytt kurstilbud i utdanningsledelse. Det er for øvrig planlagt et normalt aktivitetsnivå i 2011. Det er også vårt håp at vi i 2011 vil lykkes i å besette stillingen etter Kirsten H. Lycke og at Tone Dyrdal Solbrekke går inn i den faste stillingen hun er ansatt i etter sin permisjon.